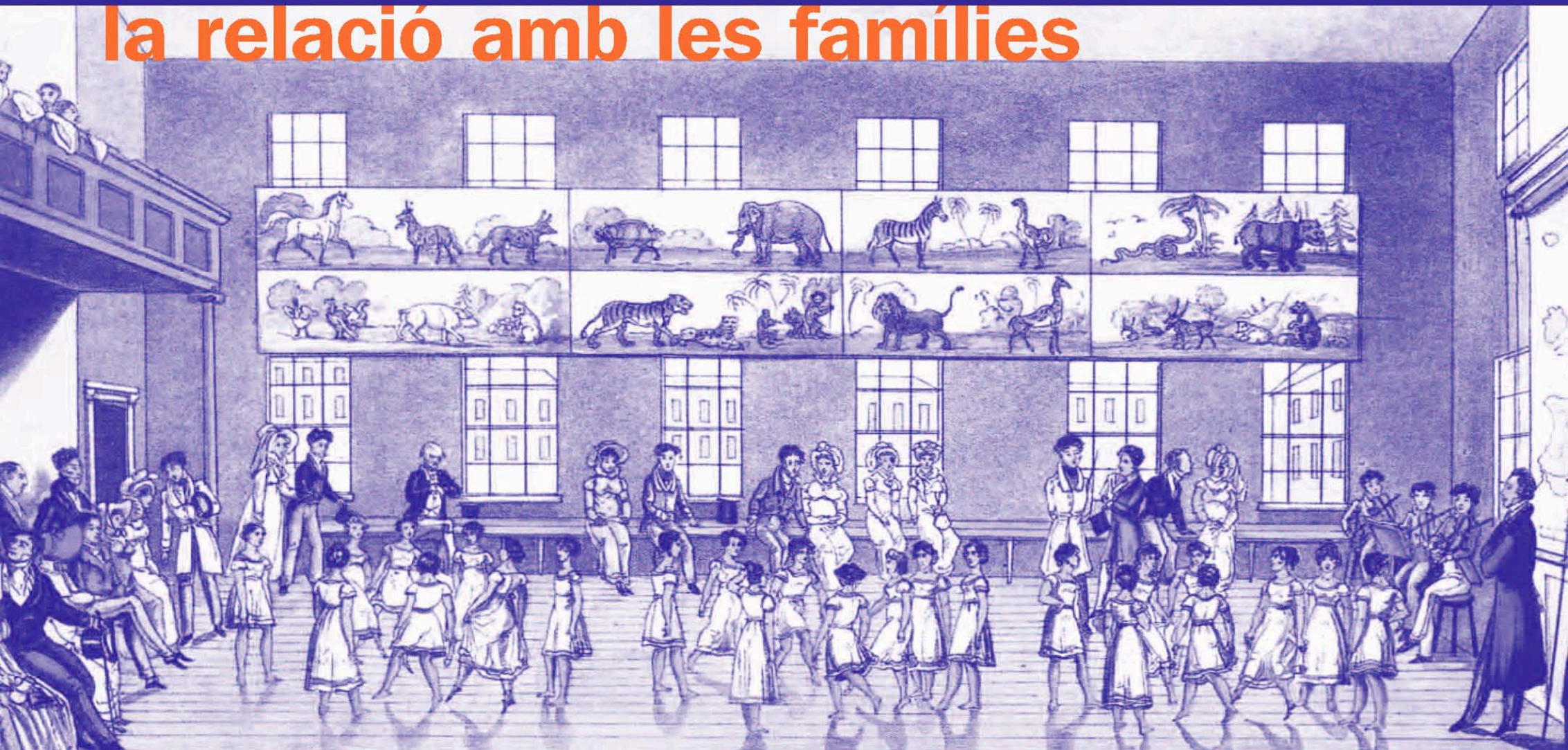

la relació amb les famílies

El número tres d'INFÀNCIA A EUROPA tracta la participació de les famílies en els serveis per a la infància. Amb articles de quatre països, mostra el moviment europeu i l'interès creixent per aquests serveis.

Si bé els articles desenvolupen temes comuns, presenten diferències quant a l'èmfasi. Els de França, Itàlia i l'Estat Espanyol parlen de les noves necessitats de les famílies, fruit de noves formes de vida i condicions socials. Montserrat Jubete ho descriu vivament. L'article danès se centra en la implicació dels pares en el funcionament i la direcció dels centres. Encara que el paper dels pares també és important en alguns centres de França i l'Estat Espanyol, la diferència és que a Dinamarca tots tenen un consell de pares.

A Itàlia, el sistema municipal ja existent ha evolucionat cap a noves formes de servei. A França, en canvi, els nous serveis han sorgit fora del sistema i s'hi han integrat després, gràcies a la seva importància i utilitat. A l'Estat Espanyol, a l'inici de la democràcia, es va estendre una xarxa d'escoles bressol cooperatives gràcies a la col·laboració entre mestres i famílies. A Dinamarca, els consells de pares són part d'una tradició de descentralització i democràcia local, que s'aplica en totes les institucions que formen part de la vida quotidiana de la majoria de famílies.

El cinquè article, «Focus a Escòcia», comença retrocedint dos-cents anys per conèixer Robert Owen, pioner del treball amb els nens petits. Escòcia, avui, amb el Parlament i el Govern reconstituïts, gaudeix de noves oportunitats per debatre i desenvolupar polítiques per a la infància, i –com en molts altres llocs d'Europa– parteix de les seves tradicions per promoure el pensament i estimular l'acció.

Peter Moss

Sumari

Relació amb les famílies, entre tradició i futur <i>Montserrat Jubete</i>	3
Nous serveis per a la infància a Itàlia <i>Tullia Musatti</i>	7
El poder dels pares a Dinamarca <i>Niels Christian Hansen</i>	11
Naixement i emergència de la paternitat <i>Myriam Mony i Marie Nicole Rubio</i>	14
Focus a... Escòcia <i>Bronwen Cohen</i>	17
Informacions	21

Consell de redacció

Peter Moss

Director de la revista *Infància a Europa*, publicació conjunta d'una xarxa de revistes europees. Peter.Moss@ioe.ac.uk

Jan Peeters, Kiddo

Kiddo es publica vuit cops l'any i es distribueix a Holanda i a Flandes. Cobreix la franja d'edat 0-12 anys i es dirigeix a professionals que treballen amb infants. Web: www.kiddo.net

Irene Balaguer, Infància

L'Associació de Mestres Rosa Sensat publica dues revistes bimestrals, *Infància* en català i *Infància* en castellà. Aporten una visió del més destacat en l'educació dels infants entre 0 i 6 anys i combinen teoria i pràctica. Cada revista té el seu consell de redacció i respon al seu context. Web: www.revistainfancia.org

Ferruccio Cremaschi, Bambini

Revista mensual destinada a professionals de l'educació a la infància entre 0 i 6 anys, que se centra en la investigació científica i les bones pràctiques a Itàlia. Examina els canvis socials i culturals, mantenint sempre en primer pla les necessitats dels infants. Web: bambini.edizionijunior.it

Marie Nicole Rubio, Le Furet

Publicada tres cops l'any, *Le Furet* cobreix la franja d'edat 0-6 anys i es dirigeix principalment a formadors, administradors i coordinadors francesos.

Bronwen Cohen, Children in Scotland

De publicació mensual, *Children in Scotland* conté articles de fons i notícies relacionades amb infància, joventut i famílies a Escòcia. Web: www.childreninscotland.org.uk

Perrine Humblet, Grandir à Bruxelles

Cada nou mesos es distribueixen quatre mil còpies gratuïtes de *Grandir à Bruxelles* entre la comunitat francòfona de Bèlgica. Web: www.grandirabruelles.be

Stig Lund, Norn & Unge

Revista setmanal de distribució gratuïta per als 50.000 afiliats al sindicat BUPL (Federació Nacional de Mestres i Educadors de Dinamarca). Analitza la pràctica, teoria i condicions laborals dels educadors danesos. Web: www.boernogunge.dk

Eva Grueber, Klein & Gross

Publicació mensual per a professionals i famílies de Berlín. Informes, projectes, anàlisis, idees, etc. Web: www.kleinundgross.de

Relació amb les famílies, entre tradició i futur

Montserrat Jubete

A les ciutats i els pobles del país es possible descobrir la forta empremta que la renovació pedagogia produí en començar el segle xx i trobà el seu punt àlgid durant la II República (1931-1939). Aquest impuls renovador, el va interrompre la Guerra Civil Espanyola i quaranta anys de dictadura militar que la seguiren, amb un llarg període d'estancament econòmic, social i cultural.

No obstant, i igual que a la resta de països europeus, el creixement econòmic dels anys seixanta va comportar la incorporació progressiva de les dones al món laboral. A mesura que aquests canvis socials s'anaren imposant, es van anar modificant els costums i varen sorgir noves necessitats que posaren en evidència la inexistència de centres que acollissin els infants mentre els pares treballaven. A diferència d'altres països d'Europa, a Espanya el Govern no s'havia ocupat del tema.

Foren els sectors més dinàmics de la població els que es varen organitzar per buscar noves solucions al vell problema derivat de la necessitat de compartir la criança i educació dels més petits amb les feines fora de casa.

Durant aquells anys, i fruit de la creixent demanda i la inhibició dels poders públics, la iniciativa privada va posar en funcionament nombrosos establiments anomenats «guarderies» o «pàrkings de nens» en veure l'oportunitat de treure'n profit econòmic. Però també els sectors progressistes es varen organitzar per trobar altres solucions i sorgiren algunes cooperatives sense afany de lucre, dedicades a l'educació dels infants més petits de tres anys, en les quals pares i mestres hi estaven compromesos per igual i que recollien els principis antiautoritaris, democràtics i d'autogestió preconitzats arreu d'Europa pels sectors socials més avantguardistes.

Dins d'aquests, els grups de dones hi varen tenir un paper molt actiu i, tant des dels moviments veïnals i sindicals, en ple auge en aquells anys de represa i contestació al règim dictatorial, com des de cercles catòlics progressistes, reivindicaren i fins i tot crearen centres on els infants rebien atenció educativa mentre elles eren a la feina. En altres casos, foren grups de joves mestres els i les que –sensibilitzats per la demanda social i convençuts de la tasca compensadora de desigualtats de l'educació– crearen llars d'infants cooperatives.

Certament els orígens d'una institució en determinen la història, i els orígens de les actuals escoles bressol son aquestes cooperatives educatives que van anar donant

forma a un model d'escola amb un particular estil de relació entre pares i mestres, caracteritzat per una gran permeabilitat i sintonia entre ambdós col·lectius.

Eren anys en què es reclamava una societat oberta, plural i democràtica, en què es reivindicaven serveis educatius públics, gratuïts i de qualitat per a tothom. La majoria de pares i mestres d'aquests centres compartien no sols ideals sinó també joventut, cosa que escurçava distàncies i facilitava les relacions.

L'absència de normativa sobre aquest tipus d'institucions i la gran demanda va permetre que els diferents col·lectius que es van crear actuessin amb total llibertat, donant lloc tant a experiències pedagògicament i socialment avançades –i algunes fins i tot avantguardistes–, com a d'altres pedagògicament deplorables i socialment deficitàries.

La llibertat en l'acció i una entossudida voluntat de formació, de voler saber més, de contrastar opinions, contribuïren al fet que el model d'escola de les cooperatives estava centrat en els infants, en la seva educació i benestar (escoles petites, grups d'edats molt homogènies, respecte per les particularitats de cada infant, ambient molt familiar, etc.) i, per

Un model d'escola centrat en els infants, en diàleg entre les famílies i l'escola.

aconseguir-ho, es disposava de dos pilars bàsics: el treball en equip i la col·laboració entre pares i mestres.

Aquests dos eixos eren el motor que feia funcionar els centres, entesos com a petites comunitats educatives, en les quals les feines i els «sabers» de cadascú eren considerats igualment importants i necessaris. La concreció de la línia pedagògica s'anava perfilant en les trobades periòdiques de tot l'equip i les decisions de caire econòmic, organitzatiu i estructural que afectaven el centre es preniën conjuntament entre pares i mestres.

El col·lectiu de pares i mares el constituïen tècnics mitjos, professionals liberals, mestres, metges, etc. En definitiva, parelles joves de classe mitjana i mitjana baixa en les quals tots dos treballaven fora de casa, però s'aspirava i es lluitava (quasi cada cap de setmana es feien manifestacions) per poder obrir les portes a d'altres famílies que, per raons econòmiques, no hi podien accedir.

La voluntat d'oferir un entorn el més adient possible als infants, basat en la col·laboració de pares i mestres, en el valor de les petites coses de cada dia i en unes relacions igualitàries entre l'equip per tal d'afavorir aquest mateix tracte entre els infants es va anar traduint ben aviat en alguns dels que van esdevenir els trets més característics d'aquestes escoles:

- *L'entrada diària dels pares a la sala on era el seu infant*, tant per deixar com per recollir els fills i per compartir situacions i activitats, com per tenir l'oportunitat d'intercanviar de forma tranquil·la i distesa petites informacions sobre els nens directament i quotidianament amb les mestres.
- *L'ús de llibretes, fulls d'anotacions, àlbums*, que permetien l'intercanvi d'informacions i comentaris sobre els menuts entre la família i l'escola, i que, amb el temps, esdevenen veritables testimonis escrits dels seus processos i dels anys passats a l'escola. S'han convertit en veritables instruments de comunicació i documentació dels processos que fa l'infant i una manera planera de compartir-ho.
- *Les entrevistes amb les famílies*, més que com un formalisme, com una manera d'iniciar el diàleg, d'establir una comunicació que se sap que, a més de necessària, serà també important. Com seguint un ritual, la primera es feia abans que l'infant comencés a freqüentar l'escola, per tal de conèixer i tenir en compte la seva història i preferències i també perquè pares i mestres es coneguessin, i posar així la primera pedra d'una relació basada en el respecte i la confiança mútues. I després, durant el curs, sempre que fos necessari, a demanda d'uns o altres, per comunicar-se i valorar els progressos

del fill a casa i a l'escola, per establir acords i consensuar objectius, per resoldre qüestions puntuals, etc.

- *Les reunions periòdiques amb els pares i les mares de cada grup d'infants* per tal de poder-se conèixer, presentar els objectius educatius generals per al curs i per intercanviar informacions i compartir dubtes i punts de vista sobre el desenvolupament dels petits.
- *Les reunions amb els pares nous*, en les quals l'equip de mestres es presentava i –conjuntament amb els pares «veterans»– informava del funcionament i organització de l'escola i dels canals de participació previstos.
- *La participació de les famílies* en la vida quotidiana dels infants al centre: activitats, tallers, sortides, festes, en les quals els infants podien observar la col·laboració entre els adults.
- *Els contactes informals* entre pares i mestres (principalment sopars, festes, etc.) per tal d'establir lligams que afavorissin la relació quotidiana.
- *La coparticipació en la gestió econòmica*, quan es tractava de cooperatives de pares i mestres, o la supervisió i aprovació d'aquesta, si més no.
- *La implicació en la millora*, el manteniment i la construcció d'equipaments, joguines i materials per als infants, almenys un cop a l'any.
- *La convocatòria i participació en assemblees de tot el centre o intercentres* per decidir i consensuar conjuntament les línies a seguir per aconseguir de les administracions competents el compromís en l'extensió i el manteniment d'aquest tipus de centres, i així poder garantir-hi l'accés de tothom que ho desitgés.

Finalment amb les primeres eleccions democràtiques, després de quasi deu anys de reivindicar escoles públiques i gratuïtes per tothom, la pressió de pares i mestres va aconseguir que els ajuntaments creessin escoles infantils i aollissin com a públiques les velles cooperatives de pares i mestres.

El pas d'aquests centres a públics va comportar canvis, però no en la col·laboració entre pares i mestres i, del model inicial descrit, hi ha molts aspectes en els quals

Relació, comunicació, amb els infants i les seves famílies.

es va seguir aprofundint, ara que se'n consolidaven d'altres i canviaven o es perdien.

Cal dir que no es va arribar de bones a primeres, ni a tot arreu alhora, a trobar el punt dolç en un tema tan complex com el de les relacions entre pares i mestres. No tot era vàlid, en moltes de les experiències inicials s'havia arribat a confondre cordialitat i confiança «professional» amb amistat. Trobar la distància justa en la relació entre ambdós col·lectius i el com i el perquè de termes com «participació» i «col·laboració» va portar temps.

Com en tot, es tractava de trobar la justa mesura de les coses, de saber destriar el gra de la palla pel que feia als objectius que havien d'orientar les col·laboracions i els contactes entre famílies i mestres. A poc a poc, es va entendre que es tractava de fer coses «amb» els pares i no «per» als pares; es va fer evident que no es

tractava de disposar d'un cúmul d'informacions irrellevants sobre els infants (els pèls i senyals de la seva vida familiar, les dades biològiques i mèdiques, les interioritats de la família, etc.), sinó de compartir i valorar el que els infants fan, tant a casa com a l'escola, perquè allò que és valorat per les persones adultes que els envolten adquireix per a ells un significat especial i ens ajuda a fer millor la nostra feina.

Han variat, sens dubte, els aspectes següents:

- *La proximitat generacional entre pares i mestres.* La mitjana d'edat del col·lectiu de mestres se situa actualment a prop de la cinquantena, i tot i que en els darrers temps l'edat de pater-maternitat s'ha endarrerit, generalment se situa entorn a la trentena. Això no impedeix que les relacions continuïn sent bones, fins i tot potser afavoreix el manteniment de «la bona distància» entre uns i altres (ni massa propera, ni massa allunyada).

- *L'homogeneïtat de les famílies que confien els fills a l'escola.* El pas a públiques va fer realitat la vella voluntat i la reivindicació d'obrir les portes a famílies de diferents nivells socioeconòmics, tot i que en no augmentar l'oferta aquest segueix sent per a una petita part de la població; això sí, més diversa.

- *La participació dels pares en la gestió econòmica va desaparèixer* quan les escoles es van incorporar a la xarxa pública. Ara l'Administració en du la supervisió i el control.

- *El compromís i la lluita per aconseguir l'extensió de l'oferta de les escoles bressol i el seu model pedagògic.* Després d'uns anys d'eufòria i del desencís posterior, en comprovar la manca de voluntat política, la cosa ha quedat en una qüestió merament testimonial i de resistència per mantenir el que es va aconseguir en el seu dia.

La democratització del país va comportar la normalització de la cultura participativa.¹ El que feia un temps era quasi un delictes es va convertir en un dret i un deure per a tothom. Malgrat tot, encara ara no té el mateix contingut per a tothom; hi ha sectors en els quals el moviment associacionista, de caire divers, s'ha mantingut

viu durant tots aquests anys i ara disposen d'un bagatge que els permet incorporar-se amb facilitat a les oportunitats que s'ofereixen, mentre que altres sectors no han tingut les mateixes oportunitats de «participar» i tenen més dificultats per trobar el seu lloc.

Certament la participació s'ha estès i les formes de participar han variat, com també han variat els models

familiars, els horaris de treball i les possibilitats de cadascú de dedicar més o menys temps a l'escola dels fills. A cada centre, pares i mestres van creant dia a dia la seva «particular» manera d'intercanviar, relacionar-se, col·laborar, participar, d'acord amb de la seva realitat:

- *Tertúlies* periòdiques on pares, mares i mestres intercanvien punts de vista, informacions i experiències sobre creixement i educació dels menuts, butlletins

redactats pels pares i mares entorn d'aquests temes, tot prenent una tassa de cafè.

- *Activitats com «l'hora del conte»*, en la qual un dia a la setmana pares, mares o mestres, a l'hora de la sortida, expliquen contes a tots els menuts del centre o bé els representen amb motiu d'alguna celebració o festa.
- *Confecció conjunta d'àlbums de fotos* que recullen les activitats en què participen els infants i les persones que els envolten a casa i a l'escola bressol i que donen notícia del seu pas per l'escola bressol.
- *Organització de debats* sobre temes relacionats amb l'exercici de la maternitat i l'educació dels fills.

Potser per això, molts homes i dones, en començar a portar els fills a les escoles bressol, descobreixen amb satisfacció no sols un centre i unes mestres amb qui compartir l'educació i el creixement dels seus infants, sinó també altres famílies i un espai on ells mateixos tenen l'oportunitat de sortir de l'aïllament que sovint comporta el naixement d'un fill i de participar, en la mesura de les seves possibilitats, en una institució que els acull i de la qual senten que formen part.

Els pares i les mares d'avui viuen les conseqüències de la disgregació i atomització. Les seves famílies de referència (pares, germans, etc.) o bé són lluny o no disposen de temps o salut per compartir amb ells la responsabilitat i la dedicació que requereix un infant, especialment durant els primers anys. Sovint les trobades i la relació amb els amics es fan difícils i escadusseres, tant per manca de temps, com per la dificultat de fer coincidir horaris (sobretot si aquests no tenen fills o els han tingut fa temps) i tenen poques oportunitats per esplaïar-se. És per tot això que l'escola bressol ha anat esdevenint també un punt de trobada, on els pares que ho desitgen tenen la possibilitat d'ampliar o restablir les seves xarxes socials, d'entrar en contacte amb altres persones que tenen infants petits al seu càrrec i que es troben en situacions i reptes molt similars als seus.

Potser aquest és el canvi més important, i més que canvi jo en diria l'evolució, ja que han estat la sensibili-

tat i la mirada atenta d'algunes mestres les que –sense perdre de vista una determinada manera de fer i la filosofia de fons– han fet possible la incorporació d'aquestes noves demandes. En aquest tema de relació amb les famílies, com en tants altres en educació, amb temps i experiència s'ha après que les maneres de relacionar-se canvien, que els interessos i les necessitats de relacionar-se són també diferents. Però precisament perquè aquests més de trenta anys d'experiència donen una certa perspectiva, és possible afirmar que la relació i la participació de les famílies és un element definitori i fonamental en les escoles dels més petits del nostre país.

1. L'aprovació de la LOGSE i la LODE va comportar el reconeixement de l'educació infantil com al primer tram del sistema educatiu de l'Estat i del dret a la participació de tots els sectors implicats: administracions, pares, mestres i alumnes quan s'escau. Els decrets que posteriorment s'han dictat en els seus desplegaments regulen, entre altres coses, les funcions dels centres d'educació infantil, defineixen les titulacions requerides per als professionals d'aquesta etapa i legislen el dret a la participació de les famílies.

Montserrat Jubete és mestra i pedagoga i ha treballat en el camp de l'educació infantil com a educadora, assessora del Pla de Formació Municipal i formadora de diversos ICE, a l'A. M. Rosa Sensat i d'altres.

Nous serveis per a la infància a Itàlia

Tullia Musatti

A moltes ciutats italianes, s'han desenvolupat nous serveis per a les famílies i els infants. Aquests serveis s'han dissenyat per proporcionar suport social als pares. Un tret distintiu de l'experiència italiana és que aquest suport es proporciona des dels serveis públics, en estreta connexió amb la xarxa de serveis ja existent, els *nidi* (escoles 0-3) o les *scuole dell'infanzia* (escoles 3-6).

Actualment estan sorgint noves necessitats en les famílies amb infants molt petits. Aquestes necessitats són el resultat dels canvis que han afectat les famílies els últims anys, canvis en l'estructura familiar, en les relacions dintre de la família extensa i altres xarxes socials; en la imatge dels nens petits i la seva competència, en els nous models culturals de responsabilitat dels pares. Quan proven de sortir-se'n en la vida diària amb un nen petit, els pares sovint experimenten una barreja d'impaciència i ineptitud. Tenen dificultats per trobar ajuda en l'entorn de la família extensa. Amb moltes expectatives, però amb poques certeses i poc suport, la paternitat es converteix sovint en un estat de profund aïllament. En particular, la mare i el fill passen la major part del dia junts, sense oportunitat de mantenir contacte amb altres petits o adults.

Les necessitats que sorgeixen d'aquesta situació no són tant de naturalesa material com psicològica: oportunitats de socialització del pare i el fill, d'ajuda en la paternitat i de discutir els problemes amb altres persones. Aquestes necessitats van més enllà de les de classe social i de les barreres culturals, i creen noves zones de risc social, psicològic i de salut mental (i això sense tenir en compte les necessitats materials).

La resposta a aquestes necessitats i demandes de noves formes de socialització i ajuda ha adoptat diferents formes segons els països. A França, diversos grups de professionals, com els psicoterapeutes i els assistents socials, han respost desenvolupant espais

d'acollida per als nens i les seves famílies. Un dels més coneguts és el de Françoise Dolto, *La Maison Verte* (vegeu, en aquest mateix número d'INFÀNCIA A EUROPA, l'article de Myriam Mony i Marie Nicole Rubio). A Itàlia, ha estat el sistema públic d'educació i atenció a la infància (ECEC) el que ha respost a les demandes de les famílies. De fet, aquestes demandes s'han vist estimulades per l'existència de serveis públics de reconeguda qualitat. Per la seva banda, les autoritats s'han adonat que la resposta a aquestes necessitats integrada en els *nidi* es podia desenvolupar en serveis d'horari d'obertura més limitat. Per això, en ciutats i pobles d'Itàlia amb polítiques i serveis d'atenció a la infància més avançats, i més sensibles a les necessitats dels infants i les seves famílies, s'han desenvolupat nous tipus de serveis.

Dues respostes de l'àmbit municipal

El procés va començar el 1986 a Milà, amb l'ajuda de la fundació Bernard Van Leer, i també a Pistoia, una ciutat de la

Nido Elefantino Elmer, de Roma.

Quadre núm. 1

Serveis per als pares i els infants més petits

Segons un estudi recent, en els últims tres anys s'han creat nous serveis per a pares i fills menors d'un any almenys a tretze ciutats italianes, com a resposta a una necessitat de serveis específics per a pares amb fills molt petits. Constitueixen l'experiència més recent a Itàlia i apunten per on van els nous serveis d'ECEC, que més aviat ofereixen suport social i no tant provisió de servei.

Els objectius i estratègies generals d'aquests serveis són els mateixos que els dels centres per als nens i els seus pares: rebre els nens i els pares en un clima social acollidor, que afavoreixi la comunicació i la interacció. En aquests serveis, no obstant, l'objectiu de donar suport als pares és més explícit. De fet les demandes dels pares amb nens i nenes molt petits han estat molt clares en aquesta qüestió: es queixen de la falta de suport de la família extensa o d'una xarxa social, i de la inexistència de serveis de salut com els que abans havien tingut amb els cursos prenatals, però que ara els deixen sols en la paternitat. La funció dels professionals –col·laborar amb els pares sense compartir la cura dels seus fills– es fa fins i tot més explícita. I la recerca d'estratègies no intrusives i de tècniques per donar suport psicològic és fins i tot més important que en els *nidi*. Els serveis han destacat la importància de mantenir contactes permanents amb altres serveis educatius, socials, o de salut (per exemple, consells de famílies, departaments de maternitat d'hospitals i serveis d'educació i atenció a la primera infància), per donar suport a les transicions físiques i psicològiques de les famílies d'un servei a un altre (per exemple la informació de l'accés als serveis ECEC, la pot donar un centre, o un educador d'un curs prenatal pot fer-ne conèixer la seva existència i funcionament).

Toscana. En els anys següents, els nous serveis es van anar estenent a altres municipis que ja tenien *nidi* d'alta qualitat educativa. Aquesta expansió va tenir el suport econòmic d'alguns governs regionals, com els d'Emília Romana, Umbria i Toscana.

Al 1997, va rebre un nou impuls amb la legislació nacional que promovia els drets de la infància i l'adolescència. S'estima que avui funcionen de manera permanent uns 300 nous serveis. Estan funcionant igualment bé a ciutats i pobles de grandària diversa, incloses grans àrees metropolitanes com Torí, Gènova, Milà, Bolonya, Roma i Palerm. Un tret important dels nous serveis és la flexibilitat del model bàsic d'organització que ha estat aplicat, admetent una gran diversitat. Per exemple, les hores d'obertura varien segons on estigui situat el centre. Aquests nous serveis poden tenir el seu local o disposar d'espais en *nidi* o *scuole dell'infanzia*, encara que també poden estar situats en centres multifuncionals juntament amb altres programes.

Aquesta varietat pot ser reduïda a dos tipus principals, amb l'èmfasi posada en diferents aspectes d'un mateix projecte educatiu. Els serveis pertanyents al primer tipus es denominen *centro per bambini e genitori* (centre per a infants i pares). Normalment acullen petits des dels 18 mesos fins als 3 anys d'edat –encara que recentment, a resultes d'aquests centres, ha nascut un servei específic per a menors d'1 any. Els centres requereixen la presència dels pares o altres membres de la família amb els seus fills, per compartir el temps de joc i socialització amb altres nens i nenes i les seves famílies. L'objectiu principal és oferir un espai on la relació dels pares amb els fills pot veure's renovada, i proporcionar-los els beneficis de noves experiències fora de la família. Característica essencial d'aquests serveis són els contactes socials entre pares; per tant, es promouen oportunitats de trobada entre els uns i els altres.

El segon tipus de servei és l'*spazio bambini* (l'espai dels infants). Els pares poden escollir entre quedar-s'hi amb els fills o anar-se'n. Aquests serveis procuren, per sobre

Centro Insieme con un Sorriso, servei per a infants de 18 a 36 mesos i els seus familiars, a Roma.

de tot, brindar als nens l'oportunitat de tenir experiències socials i cognitives en un grup d'iguals i donar-los suport en el seu progrés cap a l'autonomia en el joc i les relacions socials. S'argumenta que, sent capaços d'observar i acceptar els seus progressos, els pares podran reduir el seu estrès i ser capaços de respondre millor a les necessitats dels fills.

Crear un clima acollidor

Més enllà de les diferents organitzacions i orientacions, la totalitat dels nous serveis comparteix alguns objectius: brindar a pares i fills oportunitats d'experiència social, contrarestar l'aïllament de la mare i el fill, i oferir als pares oportunitats de trobada i diàleg sobre la paterni-

Centro Insieme Picolissimi, servei per a infants menors de 18 mesos i els seus familiars, a el nido Elefantino Elmer, de Roma.

Nido Elefantino Elmer, de Roma.

tat. La hipòtesi de fons és que un context social positiu com aquest pot contribuir a prevenir desajustaments psicològics i socials entre els pares i els nens.

Es poden identificar fàcilment un conjunt de similituds organitzatives i funcionals entre els serveis. Tots ells ofereixen l'opció d'ús a temps parcial. Fins i tot en el cas que el servei obri els set dies de la setmana, l'oferta de mitja jornada es limita a un màxim de quatre o cinc sessions de matí i vespre (dissabtes inclosos). Encara que pot ser que prenguin alguna cosa, els petits no es queden a menjar ni a dormir. Les formes de matrícula són variades: des de quotes per dies o mesos, a lliure accés per a totes les famílies del barri.

Tots els nous serveis estan dissenyats per crear un clima acollidor. Això s'aconsegueix de dues maneres. Una és creant un entorn físic que ajudi a fomentar les bones relacions entre gent que no es coneix. L'entorn, per tant, no sols ha oferir als nens oportunitats de joc, sinó que cal que ofereixi als adults oportunitats de socialització (vegeu quadre núm. 2). La segona té a veure amb el rol d'amfitrió que ha de jugar l'educador envers els infants i els seus pares, ajudant-los a conèixer-se i a expressar les seves necessitats, però sense adoptar el paper d'expert en educació i atenció a la infància (vegeu quadre núm. 3).

Quadre núm. 2**Un entorn significatiu**

Als centres per a nens i pares, es presta molta atenció a crear un entorn físic que ajudi l'educació, que sigui estèticament agradable i ofereixi garanties d'higiene. Es rep els pares i els infants en espais ben il·luminats, alegres i amb mobiliari per acomodar els adults i perquè els nens puguin jugar. Aquest entorn s'ha dispostat per transmetre el missatge: «aquest és un bon lloc per als nens», que és habitual a les escoles 0-3 d'Itàlia, però també el missatge: «aquí són benvinguts també els adults que tenen els infants al seu càrrec». Tothom, adults i petits, es troba còmode i descobreix oportunitats de compartir joc i comunicació amb altres adults i petits. El mobiliari és accessible a adults i petits. L'espai està molt estructurat, com en els *nidi* italians: una gran diversitat de racons de joc simbòlic (cuines, dormitoris, etc.), d'experimentació, dibuix, pintura, i un racó de lectura amb llibres infantils amb prestatgeries al costat de sofàs, cadires o una catifa, on adults i infants poden gaudir del plaer d'una lectura compartida. Igual que als *nidi*, sol haver-hi una estora embuatada amb molts coixins, on tots poden asseure's i jugar, conversar o, simplement, descansar. Als serveis

per als nens, aquesta estora és particularment gran, per acomodar un gran nombre d'adults i petits asseguts en cercle. Així, els més petits, que encara no es desplacen autònomament, poden jugar amb objectes (amb la panera dels tresors a l'abast) i interactuar amb altres nens sense perdre contacte amb els pares.

Quadre núm. 3**Dir «hola» i «adéu» als infants i els pares**

Als centres per a infants i pares, donar-los la benvinguda és de summa importància, no sols una mera rutina. Els educadors han dedicat molt temps a debatre aquest tema. Un moment essencial per establir un clima de benvinguda és, òbviament, quan el petit i els seus pares arriben cada dia. A diferència de la Maison Verte, a França, on es posa l'accent en el dret a l'anonimat de pares i nens, en la pràctica totalitat dels centres italians cada petit i cada adult és rebut pel seu nom. Els educadors recorden els noms de tots i afavoreixen la familiaritat entre infants i pares. En molts serveis, hi ha una pissarra on cada pare pot escriure el seu nom i el del fill. Els educadors i els pares es preocupen per saber qui no ha vingut i per què, i parlen de les afinitats entre els nens i de les seves preferències per algunes activitats de joc.

S'utilitzen estratègies similars a l'hora de marxar del centre. Sovint es desenvolupa un ritual: una activitat col·lectiva (cantar o llegir un conte) o personal (un infant pot endur-se a casa un objecte del centre). En tot cas, s'acompanya cada infant i cada pare a la porta i se'ls diu adéu. Un altre moment important per millorar el clima d'acollida pot ser el de prendre alguna cosa (tassa de te o cafè, suc, galetes). Els petits hi podran experimentar la seva autonomia amb els seus iguals, mentre que els pares podran observar maneres de comportar-se d'altres nens i diferents estils educatius dels altres pares.

En resum, els educadors procuren que els pares i els nens s'asseguin a gust en un espai que els resulti immediatament significatiu, estructurat temporalment i espacialment. Aquest lloc els proporcionarà un marc de coneixement i relació on adults i petits podran compartir un bon nombre d'experiències.

Pràcticament tots els nous serveis empren educadors amb experiència de treball en *nidi* i *scuole dell'infanzia*. Aquesta experiència és necessària per treballar en nous serveis en els quals els educadors han de donar resposta i suport psicològic a les necessitats dels pares i a les condicions de vida quotidiana dels nens. En tots els casos, s'han establert programes específics de formació per al personal d'aquests nous serveis, a fi d'aprofundir la seva preparació per donar suport social i treballar amb els pares. També s'ha evidenciat una gran necessitat de supervisió externa d'aquests serveis. Durant els primers anys, aquesta funció ha estat de vegades ocupada per psicoterapeutes. Ara, en la majoria dels casos, aquesta supervisió la porten a terme els coordinadors pedagògics que també treballen amb els *nidi* i *scuole dell'infanzia*, i es dona suport, així, al treball en xarxa entre diferents serveis.

Tulia Musatti treballa com investigadora a l'Istituto di Scienze e Tecnologia della Cognizione, Consiglio Nazionale delle Ricerche, Roma.

Més informació: musatti@ip.rm.cnr.it

El poder dels pares a Dinamarca

Niels Christian Hansen

Dinamarca compta amb la xarxa de serveis a la infància més extensa d'Europa. Tots els centres de Dinamarca, *nurseries* (escoles 0-3), *kindergartens* (escoles 3-6) i centres d'edats integrades per a majors de 6 anys han elegit un consell de pares. Aquests consells tenen la capacitat de decidir en els temes de pedagogia, pressupost i personal.

«És important que les coses es diguin obertament al centre i no d'amagatotis a fora, perquè d'aquesta manera s'hi pot fer alguna cosa», diu Kirsten Nyvang Jensen, directora de l'Escola 3-6 Emilie, de la ciutat de Hjørring.

La zona dels penjadors ha estat un caos, i ho ha estat durant tota la primavera. Uns pares van comentar-ho durant la festa d'estiu, però, en el fons, va ser perquè estaven satisfets amb la resta del funcionament de l'escola. I la presidenta del consell de pares, Inga Damsgaard Jensen, diu: «millor un caos als penjadors, que amb els nens.»

No obstant, la directora no va estar completament satisfeta fins haver donat una minuciosa explicació de l'afer. Amb dos pedagogs (professionals formats) en excedència, hi ha dos substituïts temporals aprenent les claus de funcionament. «Hem de prioritzar els recursos disponibles de manera que no els desperdiciem ordenant un penja-robes. Els nous treballadors ara estan ben formats. Ja no hi ha caos als penjadors.»

Aquest episodi serà discutit de cap a cap en la pròxima reunió del consell de pares. Kirsten declara que «els pares podran conèixer en què consisteix dirigir una institució. Per què el penja-robes pot ser de vegades un caos. M'agradaria fer-los entendre que les coses no són el que semblen, que tot té una raó de ser.»

Principis bàsics

«Si no hi ha obertura, no hi ha res a fer», diu Inga, que treballa com a analista a l'Hospital de Hjørring. Si bé és la presidenta del consell de pares, heu aquí unes paraules en nom seu i de la seva família per destacar la força del centre: «Quan

entres per la porta, sempre hi ha algú que et diu bon dia i et saluda pel teu nom. Sempre t'escolten. Si Sofie ha dormit malament durant la nit, els agrada saber-ho, i aleshores jo l'hi explicaré tot sense deixar-me res. El meu altre fill també va venir aquí. Estava sempre tan tranquil, quan venies. Puc recordar-lo. AL principi, vaig pensar: «Uf!, hi ha alguna cosa desagradable en un centre d'atenció a la infància, tots aquests crits i plors; però no hi ha res d'això, aquí, i te n'adones de seguida, només d'obrir la porta.»

Inga no solament observa els seus fills, sinó l'escena completa. «En arribar, observo els altres nens, perquè és interessant tenir una idea del món en el qual Sofie passa el dia. Sofie és una mica especial: necessita ajuda per relacionar-se. L'escola pot donar-l'hi, així que estem tranquils.»

Abans de rebre els nous petits a l'escola Emilie, reben una carta personal en la qual se'ls dóna la benvinguda i la institució explica el seu pla d'activitats, el que anomena els principis bàsics. El pla als

centres danesos normalment és el resultat dels debats del consell, la direcció del centre i la resta de personal. Kirsten creu que aquest document contribueix a assegurar l'entesa i l'obertura entre les famílies i el personal en els afers quotidians i els d'ordre general. No solament recull els principis bàsics, sinó també la visió de la naturalesa humana, les teories i les pràctiques del personal de l'escola. «Ens vam inspirar en la pedagogia de Reggio Emilia, però, és clar, adaptada a l'estil danès», explica Kirsten. «Donem una gran importància a la documentació del nostre treball; d'aquesta manera el fem visible i les famílies poden observar el que intentem fer. El que vam escriure en el nostre pla d'activitats és el que actualment estem fent de moltes maneres diferents.»

Tot es basa en el respecte

Inga i Kirsten estan d'acord que la bona cooperació amb els pares és conseqüència també de la manera com són tractats els infants la primera vegada que arriben a Emilie. Els de tres anys comencen en

NIELS CHR. HANSEN

A l'esq., dos infants feliços a Emilie.
A dalt, la presidenta del consell de pares de l'escola Emilie Inga Damsgaard Jensen (a l'esq.) i la directora d'Emilie Kirsten Nyvang Jensen (a la dr.).
A baix, una nena a Emilie treballant.

un petit pavelló a uns metres de l'edifici principal. Poden passar allí tant de temps de com sigui necessari, fins que estiguin en disposició de formar part de l'escola.

Kirsten explica que la teoria pedagògica d'Emilie recalca que els pares són una part inseparable de la vida del fill, encara que la major part del temps que està despert la passi a l'escola. Per tant, cap pare durà l'infant a l'escola i dirà que des d'aquell moment és responsabilitat del centre. El personal s'esforça constantment a involucrar els pares tant en les tasques pràctiques com en la filosofia pedagògica, així que tot és ben visible i transparent.

«Aquí som molt honestos», diu la directora. «Si un petit té problemes, parlem amb els pares amb tranquil·litat i observem com van les coses. Aleshores discutim què podem fer entre tots per ajudar el nen. No serveix de res fer alguna cosa sense comptar amb els pares. Si els pares hi tenen qualsevol objecció, deixem d'actuar.

Aquesta és la nostra posició bàsica. Significa respecte! Cal començar per l'ésser humà individual; per tant és diferent el meu tracte amb el pare d'Inga o amb el de Jacob. M'agrada escoltar l'experiència dels pares abans de treure les meves conclusions.»

Un exemple: Kirsten assenyala que la disposició de l'escola pot no ser apropiada per a tots els infants. Si l'espai de la sala es perceben com a massa grans, alguns nens poden tenir dificultats de concentració. «Per tant, hem de dir-ho als pares, en comptes de dir-los que el seu fill constitueix un problema.» Un altre exemple: el personal porta a terme molt treball d'observació. Però aquests coneixements són sempre compartits obertament. Les observacions dels infants són curosament analitzades pels professionals i discutides amb els pares.

El consell de pares com un lloc d'aprenentatge

Inga ha reflexionat molt sobre la manera d'expressar-se en l'assemblea general anual de pares. «Crec que molta gent sap que sempre es pot opinar, encara que hi ha persones que s'emboliquen en discussions vis a vis.»

Inga va ser elegida membre del consell de pares fa cinc anys. Durant força temps, havia envejat el seu marit, que era membre d'un consell anterior. Va pensar que el treball semblava interessant, així que va prendre l'opció de presentar-se com a candidata. El primer any va resultar molt absorbent, ja que l'ajuntament de Hjorring havia introduït els contractes de gestió per resultats. Això

va comportar un contracte entre Emilie i l'ajuntament per centrar-se en certs temes específics. L'escola aportaria documentació sobre el seu treball i l'ajuntament, fons per a la formació del personal. «Nosaltres vam elegir com a prioritat ítems per al desenvolupament de les habilitats lingüístiques i socials dels petits, i jo havia de preparar-me a consciència aquests temes. A més, vam treballar per tirar endavant una extensió de l'escola per als infants més petits per reemplaçar el pavelló. Això va dur molt temps, entre sol·licituds i burocràcia. No sóc el tipus de persona que s'asseu, redacta un llarg document i després espera. Sempre solc fer alguna cosa per mantenir-me ocupada. He après molt, en aquests anys. No tinc cap dubte que em serà útil en el futur.»

Consciència

Per què oferir aleshores el teu valuós temps lliure per al treball amb el consell de pares quan ja tens bastant treball per fer? Inga creu que no es pot mantenir un bon centre d'atenció a la infància si no t'hi impliqués com a pare. És important participar al lloc on els teus fills passen el temps. És una filosofia que ella ha adquirit, ja que la seva educació no li havia proporcionat. Per sobre de tot, l'experiència ha estat bona «fins i tot si ha calgut pagar un alt preu. L'esforç ha valgut la pena, perquè quan hi ha una mica del que t'has fet càrrec..., quan penses que cal que segueixi sent una bona escola infantil, i que per això necessita ajuda, aleshores fas tot el que pots.»

Inga veu l'ajuntament com un aliat i un enemic alhora, però a això no ho anomena política: «No estic interessada en la política i no vull involucrar-m'hi. Em deixo dur més aviat per la meua consciència.»

Per tenir una millor apreciació de les opinions dels pares sobre el centre, els tres membres elegits com a càrrecs s'asseuen al voltant de la taula en les reunions del consell. En conjunt, són vuit els pares que es reuneixen regularment. Si bé Kirsten, com a directora de l'escola infantil, és la responsable pedagògica i administrativa, el consell de pares estableix les bases per al

pressupost i el treball pedagògic; a més, pot participar en la selecció del personal. Sobretot, verifiquen que l'escola segueixi els seus objectius i sustenti els seus principis. D'aquesta manera, qualsevol disputa és tallejada de socarrel.

I més: la directora sovint recorda al personal la importància d'informar els pares sobre tot el que s'esdevé al llarg del dia. «Això pot resultar difícil per a molts pedagogs, però no és responsabilitat dels pares, sinó nostra. Som nosaltres qui establim les regles de com dur aquest lloc. La bandera pot deixar d'onejar fàcilment; per això hem d'estar sempre atents.»

A més, de manera regular, es demana a tots els pares que omplin una sèrie d'informes escrits. No obstant, els principis bàsics del pla d'activitats són fixos. «En conseqüència, diem als nous membres del consell de pares en la nostra reunió introductòria que no podem interferir ni canviar les coses cada any», diu Kirsten clarament. «El truc rau a discutir i millorar les coses dintre dels marges del pla d'activitats».

Tant per política com per consciència, els esforços de les famílies deixen petja a Emilie. Conèixer bé cadascun dels altres nens val el seu pes en or quan els joves creixen. Kirsten diu: «Quan els infants van a l'escola i després quan són adolescents, és important que es coneixin entre ells, així és més senzill dir als pares de Peter 'He vist en Peter al carrer a la una del migdia. Feia olor d'alcohol i solament té 12 anys.'» «Els nens i els pares d'Emilie es distingeixen clarament entre la gent», declaren Inga i Kirsten. A l'escola, els pares d'Emilie formen un grup. Encara que els seus fills vagin després a tres escoles diferents, mantenen el contacte.

Tot això comporta que els pares constitueixen un recurs de suport fantàstic per tenir al teu costat. «Fem que romanguin junts, en comptes d'enfrontar-se uns contra uns altres: no hi ha cap recurs millor.»

Per a més informació:

Kirsten Nyvang Jensen: dakn@hjoerringkom.dk

Pàgina web de l'escola Emilie: www.emilie-bh.dk

Naixement i emergència de la paternitat

Myriam Mony i Marie Nicole Rubio¹

A França la paternitat s'ha convertit en un important tema polític i social, en particular pel seu rol en la regulació social. Avui existeixen molts models de paternitat, cosa que pot desconcertar els pares i els professionals. Però també representa l'oportunitat de crear nous punts de referència i d'imaginar noves possibilitats per a l'educació dels infants i per a la societat, amb l'ajuda de nous moviments socials.

El terme «paternitat» va aparèixer per primera vegada en la seva versió francesa el 1959, en la traducció dels escrits del psicòleg americà Thomas Benedek. Als anys setanta, el van difondre sociòlogues feministes com Andrée Michel. Van aparèixer nous termes: monopaternitat, pluripaternitat, homopaternitat i copaternitat. La introducció d'aquest nou concepte ha centrat l'atenció en la funció de la paternitat, obviant la qüestió de les diferències de gènere.

Durant molts anys, les ciències humanes han analitzat i investigat qüestions relacionades amb la funció dels pares. Aquesta feina ha sustentat la presa de decisions polítiques i ha introduït el terme paternitat en les polítiques públiques. Però les iniciatives polítiques a França s'han vist també influïdes per tres moviments importants, particularment significatius en l'evolució dels rols paternes en els serveis socials i educatius.

- La xarxa d'escoles de pares: moviment de suport a la formació dels pares en les seves responsabilitats educatives.
- Les *crèches parentales*: moviment iniciat per pares que assumien responsabilitats en l'organització del dia a dia dels centres d'atenció a la infància.
- Espais d'acollida per a pares i infants (els *lieux d'accueil de parents-enfants* –LAPE): espais per a la socialització de la relació pares-fills i de suport d'un tercer amb formació psicoanalítica en el procés de separació. La relació singular entre pares i fills és explorada amb altres pares i fills.

La xarxa d'escoles de pares i mestres

El terme escola de pares pot semblar confús. S'ha dit moltes vegades que el treball

de ser pares és l'únic per al qual no es requereix formació prèvia; però s'ha vist que, amb el desenvolupament de les ciències humanes i, en particular, de la psicologia del desenvolupament infantil, els pares volen saber més, per entendre millor els fills i les interrelacions en el context familiar. El terme escola ha de ser entès en un sentit ampli, com un lloc on aprendre junts.

La primera escola per a pares i mestres es va crear l'any 1929 a París. Als anys quaranta i cinquanta, la influència de la medicina va donar pas gradualment a la influència de la psicologia i la psicoanàlisi. A partir de 1968 van aparèixer canvis importants, amb l'emergència de nous models de comportament sexual i paternes. Aquesta època de grans qüestionaments va conduir a noves activitats. El 1971 es va crear un servei de suport telefònic per als pares –*Inter-service-parents*–, al qual van seguir altres serveis de suport als pares en els camps de l'educació i els temes legals i socials.

Amb el temps, aquesta xarxa de serveis ha arribat a fer un paper important, en explicar els problemes socials i participar activament en l'evolució social. S'ha con-

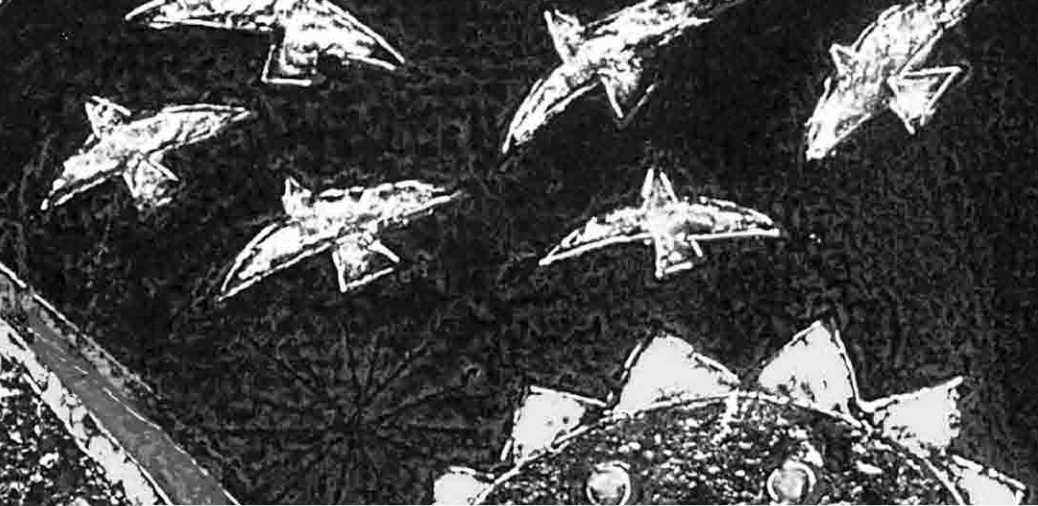
vertit en una veu respectada, tinguda en compte pels poders públics. Avui, la xarxa està formada per unes trenta associacions locals i un ens nacional –FNEPE–, que inclou pares i mestres interessats en les qüestions que impliquen la família, l'educació, la infància i l'adolescència. Treballa en tres àrees principals: la informació, la formació i la investigació. Es dedica a difondre idees a través de publicacions com *École des Parents* i *Groupe Familial*. Treballa també amb molts grups de pares.

Les escoles per a pares i mestres són llocs de reflexió i intercanvi. Des d'una perspectiva no professional i amb una preocupació per la prevenció, ofereixen també conferències, informació i servei de documentació, a més d'un servei anònim i gratuït d'atenció telefònica. Són llocs per a l'escolta, l'assessorament, el diàleg, la formació i l'ànim.

Les *crèches parentales*

Aquest model va començar el 1968, com a reacció a totes les formes d'apropiació de l'educació dels infants per part dels professionals. Aquí, els pares són els que contracten i els professionals,

ROLF BALL

els empleats. Cada pare o mare treballa almenys mig dia a la setmana al centre. Gradualment, els professionals han anat trobant el lloc, oferint una competència educativa que respecta la posició dels pares. Des de 1973, s'ha reconegut i reclutat una nova professió: Els *éducateurs de jeunes enfants* (els educadors dels nens petits).

A les *crèches parentales*, els mestres i els pares, en les reunions mensuals discuteixen totes les qüestions: teoria i practica educativa, relació entre famílies i professionals, gestió i organització, relació amb altres col·laboradors, etc. En aquestes reunions, els pares poden discutir sobre l'enfocament educatiu del personal; si convenen o no les vacunacions; si es deixa els nens al seu aire o s'intervé; si els menjars i els descansos han de ser o no en temps fixats o segons les necessitats. Aquestes discussions estan estructurades i organitzades de manera que es mantingui alhora el valor del treball democràtic; l'objectiu és desenvolupar una aproximació col·lectiva a l'educació.

El 1981, una circular del Govern reconeixia aquest nou tipus de servei d'a-

tenció a la infància. Així van obtenir finançament públic de les *Caissees d'Allocations Familiales* (fons de subsidis a les famílies) i els municipis, que van completar la contribució dels pares. La circular va permetre expandir el moviment. El 1981 hi havia unes 100 *crèches parentales* i el 1991 n'hi havia 1.000.

Al mateix temps, es va crear l'*Association du Collectif Enfants Parents* (ACEP), per disposar d'una organització que donés cobertura a les *crèches*. L'ACEP volia promoure oportunitats per als pares que volguessin desenvolupar serveis d'atenció a la infància segons la seva preferència, en termes de contingut i estructura; en poques paraules: per a expressar la seva ciutadania i solidaritat paternal. En un moment que la majoria de les *crèches* tenien una forta orientació psicopedagògica i sanitària, i eren gestionades per educadores (situació que va durar fins al 2000), el reconeixement de la competència dels pares en el treball amb els infants va ser gairebé una revolució.

Introduint els pares en un món que tradicionalment estava reservat als professionals, els rols van canviar: aquesta nova relació educativa es va concebre com el triangle d'or de nens, pares i professionals. El 1989, l'ACEP es va convertir en l'ACEPP, adquirint la segona «P» per reconèixer el lloc dels professionals i el seu nou rol, i es va establir una «carta de la infància». La carta declarava els valors de l'ACEPP, en particular el desenvolupament de la personalitat del nen; el reconeixement dels pares com a primers educadors i el paper dels professionals de garantir la qualitat de l'atenció a la infància.

Avui, l'ACEPP desenvolupa el treball de la xarxa de *crèches parentales* amb trenta departaments i federacions regionals. Promou la paternitat activa, la qual implica valors d'educació, solidaritat i ciutadania.

Espais d'acollida per a pares i nens

Els LAPE formen part d'un moviment d'innovació social iniciat per professionals que volien renovar la seva pràctica. A final dels anys setanta, psicoanalistes que desitjaven promoure el treball preventiu van crear dos nous espais innovadors. L'*Institut de Recherche Appliqué à l'Enfant et au Couple* (IRAEC) va obrir el *Club des Bébés*, mentre que Françoise Dolto, una figura carismàtica i molt coneguda a França, creava la *Maison Verte*. Aquesta última iniciativa es va convertir en la més àmpliament coneguda i es va estendre amb l'ajuda dels LAPE.

Françoise Dolto va crear la *Maison Verte* per assegurar la prevenció primerenca de problemes entre els infants i els seus pares. La proposta ajuntava els nens de menys de quatre anys i els adults que els tenien al seu càrrec en espais on poguessin jugar i parlar amb tota llibertat, on poguessin entrar i sortir quan volguessin, sense cap tipus d'explicació ni identificació, excepte els seus noms de pila. El que hi passa només depèn de la gent que hi sigui. Els professionals són tots psicoanalistes.

Hi ha poques regles, però s'apliquen estrictament:

- No es pot deixar mai els infants sols, cosa que permet treballar l'angoixa causada per la separació del nen i l'adult.
- Hi ha un àrea on no es permeten vehicles de rodes, per protegir els petits que encara no caminen.
- De vegades, també és necessari l'ús d'un davantal per jugar amb aigua.

Els LAPE s'inspiren en la Maison Verte, encara que hi ha algunes diferències. Els serveis se situen en les àrees més deprimides. L'aïllament dels pares, i particularment de les mares, figura, en tots els projectes, com a preocupació principal. Els professionals tenen un perfil semblat al dels treballadors socials, si bé alguns dels seus principis comuns són la llibertat, l'anonimat i la neutralitat. Els LAPE mantenen la idea original de ser espais que no proposen la intervenció en el pla educatiu o terapèutic. Permeten als pares trobar-se discretament amb altres pares i veure com els seus infants es relacionen amb altres nens i nenes. La seva gran força rau en la seva informalitat. Els professionals, anomenats acollidors, diuen que és essencial que cada pare i cada infant se senti còmode.

Avui, els fons de subsidis a les famílies han reconegut aquestes iniciatives i han contribuït a finançar-los. S'han comptabilitzat unes 230 LAPE a partir de les sol·licituds de finançament.

Una política governamental

Al juny de 1998, es va celebrar un congrés sobre la família. Basant-se en els moviments descrits més amunt, com també en les investigacions d'Irène Théry, sociòloga, Didier Houzel, psiquiatra, i Alain Bruel, jutge d'infància, el Govern es va implicar en la creació de projectes per escoltar, ajudar i animar els pares. Es va crear una delegació interministerial per a la família (DIF), que ha obert un gran espai de reflexió. Cadascun dels 99 departaments de França ha creat una xarxa de suport a la iniciatives locals i s'hi han destinat nous fons.

S'han finançat quatre tipus principals d'acció:

- Relacions família-escola.
- Intercanvi de sabers i competències entre les famílies.
- Trobades entre famílies i professionals.
- Organització o impuls d'activitats familiars de pares i fills.

Els resultats mostren la diversitat i creativitat del moviment. S'han portat a terme més de 1.450 iniciatives (per a més detalls, www.cedias.org).

El febrer de 2001, el ministre responsable de la família, la infància i les persones discapacitades va presentar les directrius per a la reforma de l'autoritat paterna i els nous drets de la família, que incloïen

- Afirmar la validesa del concepte de l'autoritat paterna, definida completament en termes de drets i responsabilitats.
- Equiparar l'autoritat paterna entre la mare i el pare, amb la qual cosa s'enforteix la paternitat mitjançant la revaloració del rol de pares.
- Definir drets comuns per a tots els infants.
- Protegir les famílies més fràgils ajudant els pares a exercir les seves responsabilitats.

Conclusió

Els tres moviments presentats en aquest article han estat molt significatius. El seu desenvolupament ha estat una important resposta a les necessitats socials, particularment pel que fa als espais socials per a les famílies. Representen una nova relació entre l'espai públic i el privat. Hi destaquen una sèrie d'aspectes:

- La importància de la continuïtat educativa i, en conseqüència, la necessitat d'una coherència i connexió educativa entre diferents parcel·les de la vida dels petits.
- La naturalesa subjectiva del coneixement educatiu, presentat com a objectiu.
- La necessitat de ser conscient de la identitat de l'infant en la família, per permetre la socialització en diferents llocs, inclosos espais públics i contextos socials micro i macro.
- Els recursos que en treuen els professionals en tenir en alta consideració a les famílies i mantenir-hi una bona col·laboració.

• L'impacte de la relació entre els pares en la socialització que respecta la diversitat d'enfocaments educatius.

• La importància dels espais per a la pràctica democràtica, que permetin a les famílies i els professionals expressar-se i debatre, i romandre atents al control i la responsabilitat social de les famílies.

Durant tres anys la revista *Le Furet* (un soci d'*Infància a Europa*) ha coordinat un grup nacional que aglutina els tres moviments ACEPP, EPE i LAPE —com també representants del DIF, del Ministeri de Salut, Famílies i Persones amb Discapacitats, de la *Caisse Nationale d'Allocations Familiales* i de moltes altres institucions. Aquest grup treballa conjuntament en una sèrie de temes per tirar endavant amb els nens petits, la relació i el suport a les famílies, i, sobretot, la lluita contra l'exclusió i la discriminació.

Myriam Mony treballa a l'École de Service Social du Sud-Est (ESSSE), com a formadora d'*éducateurs de jeunes enfants*.

ESSSE és membre de la xarxa DECET i de la xarxa interregional.

Marie Nicole Rubio és la directora de *Le Furet*.

Més informació:

Myriam Mony: mony.myriam@wanadoo.fr

Marie Nicole Rubio: lefuret@noos.fr

Pàgina web d'ACEPP: www.acepp.asso.fr

Pàgina web de FNEPE: www.ecoledesparents.org

1. Aquest article ha comptat amb la col·laboració de la Fédération Nationale des Ecoles des Parents et des Educateurs (FNEPE) i de S. Passaris, cofundador d'ACEPP.

Focus a... Escòcia

Bronwen Cohen

En el nostre segon «Focus en...» ens centrem una altra vegada en una àrea concreta d'un país europeu. Escòcia, que acaba de recuperar el seu Parlament, va acollir Robert Owen, un dels pioners dels serveis a la infància.

Robert Owen (1771-1858), amo d'una fàbrica tèxtil, reformador social i educador

Robert Owen va néixer a Gal·les i es va mudar a Manchester, Anglaterra, de nen. La seva amistat i posterior matrimoni, el 1799, amb la filla d'un comerciant de fils de Glasgow el va portar a Escòcia, on va adquirir les fàbriques de cotó de New Lanark. Allí va obrir, el 1816, la seva primera escola, una escola infantil i un servei extraescolar. Les escoles s'anomenaven, respectivament, Institució de Formació del Caràcter i Escola Infantil de New Lanark, i es pretenia que fossin utilitzades com a instal·lacions educatives i recreatives per a tota la comunitat –l'edifici de l'escola també allotjava una cuina i un menjador comunitaris. L'any que van obrir, les escoles van acollir aproximadament 600 infants d'edats compreses entre els 18 mesos i els 10 anys i, en alguns casos, 12 anys.

Com a home de negocis i amo de fàbrica tèxtil, l'interès d'Owen en l'escola podia deure's, en part, a les demandes dels seus treballadors –entre els quals hi havia tant dones com homes. El 1813, en una descripció sobre la manera com l'escola infantil combinaria atenció i educació, Owen va escriure:

«Els pares se sentiran alleujats de perdre temps i de les cures i ansietats que ocasiona l'atenció als seus fills des del moment que poden quedar-se sols fins que van a l'escola. El petit es trobarà en una situació segura, en la qual, amb els seus futurs companys d'escola, adquirirà els millors hàbits i principis, mentre que, a l'hora dels menjars i a la nit, retornarà a les carícies dels seus pares; i l'afecte mutu augmentarà amb la separació.»

En el mateix text, Owen descrivia el servei extraescolar:

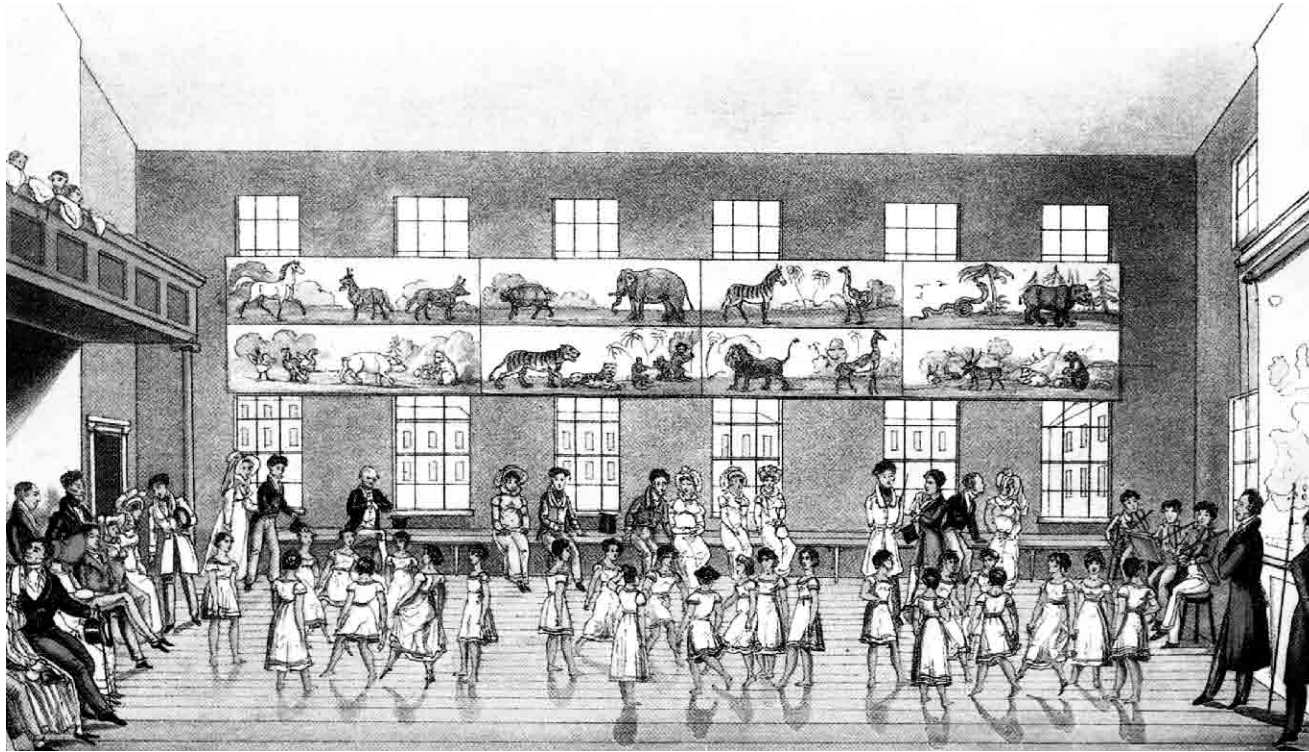
«L'àrea també ha de ser un lloc de trobada per als nens de 5 a 10 anys d'edat, abans i després de l'horari escolar.»

Però les teories i experiments educatius d'Owen formaven part dels seus plans més amplis de reforma social, sota la influència de la filosofia de Rousseau, Helvetius, Godwin, Wollstonecraft, Paine i Bentham. Creia que l'aprenentatge devia començar en el naixement i que l'educació havia de pretendre el ple desenvolupament de cada home i cada dona.

Era partidari d'emprar mestres –un enfocament diferent de la utilització de «monitors»–, i va contractar una gran quantitat de mestres –el 1816, l'escola elemental tenia una ratio de 18 nens per mestre. Aquests mestres, portats de la ciutat i formats per Owen mateix, havien de mostrar tolerància i comprensió en tot moment i no els estava permès usar cap tipus de càstig corporal ni recompenses «irracionals», tals com els distintius que es repartien a les escoles amb monitors. A les escoles d'Owen, es ballava i es cantava molt.

Segons el fill d'Owen, el seu pare no volia que es «molestés» els infants més petits amb llibres i, si no s'hi haguessin oposat els pares, hauria optat per post-

seva bondat. Owen va donar instruccions als mestres perquè els nens no rebessin cap ensenyament formal, i Buchanan va preparar un programa perquè ho passessin bé, cantant, ballant i observant objectes naturals. Es diu que era capaç de controlar els petits tocant la flauta; el dia començava amb una marxa pel pati, seguida per breus pregàries. Owen animava Buchanan a desenvolupar la capacitat d'observació dels infants i així donaven passejos curts per la naturalesa, recitant rimes planejades per reforçar les lliçons.

Avui, New Lanark és Patrimoni de la Humanitat i pot visitar-se.

En trobareu més detalls a la pàgina web: www.newlanark.org

*A l'esq., classe de dansa a l'Institut.
A sota, vista general de New Lanark.*

posar l'aprenentatge formal de la lectura fins a l'edat de 10 anys.

L'Institut proporcionava un recurs per als adults, amb una llibreria i classes i xerrades durant la tarda (amb una reducció de la jornada laboral per animar l'assistència dels treballadors, molts d'ells menors de 18 anys). S'oferia també classes sobre com ser bons pares:

«**C**reieu-me amics» escrivia Owen «teniu moltes deficiències en relació amb la millor manera d'educar els vostres fills o de donar resposta a les vostres preocupacions.»

L'escola infantil ocupava una sala a la planta baixa de l'Institut, amb un pati d'esbarjo situat al davant, on els infants passaven la major part del temps. Els nens estaven a càrrec de James Buchanan, un teixidor de cotó escollit per Owen per a dur l'escola, i de Molly Young, una jove de 17 anys escollida pel seu sentit comú i la

El nou Parlament escocès

Al juliol de 1999, Escòcia va reinstaurar el seu Parlament –que havia celebrat l'última sessió el 1707. Durant aquests tres segles, no obstant, Escòcia va mantenir moltes de les seves institucions, inclosos els sistemes legal i educatiu, als quals, el Parlament de Londres va dedicar molt poc temps per discutir-ne o reformar-los.

El nou Parlament escocès té competències sobre gairebé tot el relacionat amb els serveis per a la infància. Ara es disposa de molt més temps per considerar els múltiples aspectes de les polítiques d'infància. En els últims tres anys, s'ha produït una gran activitat legislativa que ha dut Escòcia per una direcció diferent de l'empresa per Anglaterra en molts aspectes importants.

La nova legislació de l'any 2000 –la Llei d'estàndards en les escoles escoceses– reconeix la importància de les opinions dels nens, i això és una novetat en el sistema educatiu. Per exemple, ara les autoritats locals han de tenir en compte les opinions dels nens i els joves en les decisions que els afectin significativament. Escòcia, a més, seguirà Gal·les en l'establiment d'un defensor de la infància.

S'ha concedit alta prioritat a la unificació de serveis. Per a la infància, això ha comportat un renaixement de l'interès pels centres i les polítiques que hi incideixen. Un informe realitzat el 2001 per l'executiu escocès (el nou Govern escocès) ho confirma. L'equip que va portar a terme l'informe *Per a la infància d'Escòcia* conclouia que sovint els ser-

veis havien estat mal coordinats i eren caòtics, amb alguns nens «nascuts per fracassar» i uns altres que semblaven invisibles. Un pla d'acció propugna una millor integració en l'àmbit local i argumenta que, malgrat la seva història diferent i les barreres i impediments legals, els serveis per a la infància –inclosos els d'educació, benestar social, treball social, salut, oci, des del naixement fins als 18 anys– haurien de considerar-se com un sistema únic i unitari.

Desenvolupaments en serveis preescolars i extraescolars

Convergir ha estat sempre un afer important per als serveis preescolars. Escòcia va veure el primer intent d'un ajuntament per integrar educació i atenció a la infància quan, el 1986, la regió d'Strathclyde va llançar la seva iniciativa per a menors de cinc anys. La responsabilitat de tots els serveis preescolars d'educació i atenció a la infància d'Strathclyde es van incorporar al Departament d'Educació.

La integració administrativa s'ha aplicat ara a l'àmbit nacional. Des de 1999, l'atenció a la infància en edat preescolar i escolar, les escoles i el treball social, són responsabilitat d'un sol departament: el Departament Escocès d'Educació. Això ha influït, al seu torn, en les estructures a nivell local.

Hi ha hagut altres iniciatives polítiques importants des de 1997. El Govern està complint la seva promesa electoral d'extensió de l'educació infantil, si bé a temps parcial, per als infants de tres i quatre anys. Expandir l'educació infantil ha requerit un programa d'atenció, integrat en un programa més ampli d'expansió d'atenció a la infància en edat escolar. Un document d'Estratègia Escocesa d'Atenció a la Infància, publicat el 1998, anima a assegurar la qualitat i assequibilitat de l'atenció a la infància per als nens de 0 a 14 anys a cada barri, mitjançant l'increment de les places, la millora de la informació i la integració de l'educació i atenció primerenca, i la introducció d'una deducció fiscal per subvencionar les despeses de les

Una visita actual en una classe històrica.

famílies amb ingressos baixos. Els ajuntaments són els encarregats d'establir centres d'informació d'atenció a la infància. A les associacions de pares del municipi, se'ls ha encomanat la tasca de planificar i coordinar l'expansió dels serveis. Mentre, un programa a part, *Sure-Start* (començament segur), s'ha proposat oferir un enfocament més integrat per a les necessitats dels menors de quatre anys i les seves famílies, que viuen en àrees socialment desavantajades.

Debat nacional sobre educació

Un nou sentiment d'autoconfiança ha impulsat la revisió del sistema educatiu escocès. L'estiu de 2002, es va produir un intens debat sobre educació, sobre com podria ser el sistema educatiu del futur. Es van formular preguntes importants: Per què vam educar els petits i els joves? Què i quan aprenen els infants? Com i on es produeix l'aprenentatge i l'ensenyament? Qui pot ajudar els nens a aprendre?

El sistema educatiu ha constituït una font d'orgull nacional a Escòcia i algunes persones ho han definit com una senya d'identitat més, una manera de preservar un sentit de nació. L'orgull rau en l'establiment ràpid d'aquest sistema a l'Escòcia de després de la reforma, amb una extensa xarxa d'escoles que nodreixen cinc universitats, les quals ofereixen més places que qualsevol altra nació europea. Alguns han vist en el debat educatiu una espècie de redescobriments de les seves arrels, tornant a tocar els afers que en segles anteriors els educadors van intentar resoldre: com establir un sistema educatiu rellevant pel que fa a les exigències de canvis i aspiracions del país.

Les noves escoles escoceses

Aproximadament 200 anys després que Robert Owen fundés les seves primeres escoles i el servei extraescolar, les seves idees tenen un cert eco en un programa per a les noves escoles. El programa es va iniciar el 1998, com a programa pilot, que després es va esten-

dre a 62 projectes. Es va proposar donar suport als enfocaments més renovadors de les escoles i desenvolupar un enfocament d'educació escolar més integrat i més centrat en els infants, el suport a les famílies i l'educació per la salut. Els projectes sovint impliquen un enfocament de l'aprenentatge durant tota la vida. Les escoles són la base o el punt de contacte per als serveis per a la infància, per als serveis extraescolars i per a la formació d'adults. Actualment el programa s'està desplegant a Escòcia.

Les activitats de les noves escoles inclouen:

- Èmfasi en totes les necessitats de tots els alumnes a l'escola.
- Compromís amb les famílies.
- Compromís amb la comunitat.
- Provisió i integració d'educació, tan formal com informal, treball social, educació per la salut i serveis de formació.
- Gestió integrada.
- Acords per al repartiment del servei segons objectius i resultats mesurables.
- Compromís i lideratge.
- Formació multidisciplinària i desenvolupament del personal.

Mirant al futur

Les noves escoles han afegit una nova dimensió als desenvolupaments que han tingut lloc a l'escola infantil i als serveis extraescolars. Quatre anys després de la publicació de l'Estratègia Escocesa d'Atenció a la Infància, estan sorgint nous tipus de relació entre els ajuntaments i els professionals. Actualment hi ha sobretot més places escolars, encara que alguns serveis –com els de grups de joc i els d'atenció als infants– han declinat. Les àrees que han crescut són l'educació infantil i els serveis extraescolars. No obstant, l'estructura dels serveis roman generalment fragmentada, encara hi ha molts nens en diverses modalitats d'atenció al llarg del dia i del període preescolar.

A Escòcia, li queda encara molt espai per recórrer perquè la visió de Robert Owen sigui una realitat. Poca gent discrepa de l'afirmació de la ministra escocesa d'educació, Cathy Jamieson, quan diu:

«Creiem que s'ha dut a terme un autèntic progrés en els últims anys. Amb tot, hem de ser conscients que l'aconseguit fins ara representa un bon començament, però hi ha encara molt per fer»

Bronwen Cohen és Directora de *Children in Scotland*.

Més informació: bcohen@childreninscotland.org.uk

Més bibliografia sobre Robert Owen: M. BROWNING (1972): «Owen as a educator», a J. Butt (editor): *Robert Owen Prince of Cotton Spinners*, Newton Abbot: David & Xerris Newton Abott.

NEW LAMARK COMMUNITY TRUST (1997): *The story of Robert Owen*, New Lamark, NLCT.

informacions

Compromís pressupostari del Govern del Regne Unit amb la infància

Al juliol de 2002, el Govern del Regne Unit va anunciar que multiplicaria per dos la despesa en atenció a la infància per a 2005-2006, a més d'un pressupost addicional de 1.500 milions de lliures (gairebé 2.400 milions d'euros) per a atenció a la infància, primers anys i *Sure Star* (una xarxa d'iniciatives locals que conformen la pedra angular de la política governamental en la lluita contra la pobresa i l'exclusió social).

El finançament extra ajudarà a cobrir les intencions del Govern d'oferir una plaça d'escola infantil per a tots els infants de tres anys cap a 2004, i crear 250.000 places extra en centres d'atenció a la infància cap a 2006. Això també millorarà les oportunitats i els serveis per als petits i les famílies d'entorns més desavantatjats. El programa inclou, a més, la creació de 800 nous centres per a la infància a les àrees més pobres. Finalment, però igualment important, aquest finançament extra donarà suport a la connexió entre l'atenció a la infància, l'educació dels primers anys, l'atenció sanitària i els serveis a les famílies. Les solucions suggerides intenten donar resposta a les esperances dels nens coordinant les agències en l'àmbit local i proposant plans per estendre la xarxa d'escoles.

Paul Ennals, director executiu del *National Children's Bureau*, declarava que aquest és «un moment decisiu per als serveis per a la infància a Anglaterra». I afegia: «si els professionals i els polítics locals aprofiten aquesta oportunitat, es renovaran els serveis per a la infància.»

Més informació a la pàgina web: www.dfes.gov.uk

Preocupació a l'Estat espanyol davant la nova Llei d'educació

La nova proposta legislativa que s'ha presentat a l'Estat espanyol ha rebut crítiques per la reculada que comporta en l'educació infantil. Els crítics opinen que la llei destruirà els fonaments de la legislació anterior, la Llei orgànica d'ordenació general de sistema educatiu (LOGSE). Aprovada el 1990, la LOGSE va reformar completament el sistema educatiu i va integrar tots els serveis per a nens i nenes de 0 a 6 anys dintre d'un marc educatiu. L'aplicació de la LOGSE va estendre l'escolarització a tots els infants de 3 a 6 anys. No hi ha hagut suficients places per als infants menors de 3 anys, però s'ha fet un gran progrés en les condicions dels centres i especialment en la formació dels professionals.

La nova Llei de qualitat de l'ensenyament preocupa a tots les etapes de l'educació, i en particular per a l'educació de 0 a 6 anys. Relega la funció dels centres 0-3 a un paper merament assistencial, mentre que limita el paper educatiu dels

centres 3-6 a un estret rol instructiu que emfasitza l'escriptura, la lectura, el càlcul i l'aprenentatge d'una segona llengua. No hi ha compromís pressupostari i no apareix cap forma de participació ciutadana.

...i preocupació també a Itàlia davant de la nova legislació

El govern italià ha presentat propostes de reforma del sistema educatiu i de les escoles infantils, actualment en debat al Parlament. Les propostes promouen la creació d'empreses de serveis d'atenció a la infància, en comptes de l'extensió de la xarxa municipal d'escoles infantils.

A més, aquestes propostes permeten emprar treballadors de menor formació en els serveis. També s'ha proposat avançar als dos anys i mig l'ingrés dels nens i les nenes a les escoles 3-6, i començar l'escola primària als cinc anys en comptes dels sis. Per als majors, les propostes impliquen que els nens hagin d'escollir als dotze anys entre estudis universitaris o formació professional.

Les associacions de mestres, grans sectors de la ciutadania i els governs regionals s'han oposat a aquestes mesures. Les regions exigeixen al Govern que fixi estàndards nacionals i que distribueixi els fons, i que els deixi decidir a elles quin ha de ser el funcionament del sistema.

L'opinió del lector

La revista INFÀNCIA, com a editor en català de la revista INFÀNCIA A EUROPA, vol assegurar-se que aquesta revista sigui un recurs útil, informatiu i valuós. Per ajudar-nos a aconseguir aquest objectiu, us agraiem que dediqueu uns quants minuts a emplenar aquesta enquesta.

Cal enviar les respostes de l'enquesta, abans del 15 de desembre, a

INFÀNCIA
 Associació de Mestres Rosa Sensat
 av. de les Drassanes, 3
 08001 Barcelona
 Fax: 93 301 75 50

1. Rebeu INFÀNCIA A EUROPA

- Al vostre nom, a la feina
- A casa
- De mans d'un col·lega
- Altres

2. Creieu que INFÀNCIA A EUROPA és útil?

- Sempre
- A vegades
- Ocasionalment
- Mai

3. INFÀNCIA A EUROPA es publica dues vegades l'any. Creieu que és un nombre d'exemplars per any...

- Massa elevat
- Insuficient
- Adequat

4. Creieu que l'extensió d'INFÀNCIA A EUROPA és:

- Excessiva
- Insuficient
- Adequada

5. El disseny i la maquetació d'INFÀNCIA A EUROPA en facilita la lectura?

- Sí
- No

6. Quins dels articles següents del núm. 3 considereu útils? (Marqueu-ne tants com desitgeu.)

- Relacions amb les famílies, entre tradició i futur
- Nous serveis per a la infància a Itàlia
- El poder dels pares a Dinamarca
- Naixement i emergència de la parentitat
- Focus a... Escòcia
- Notícies

7. Preferiríeu rebre INFÀNCIA A EUROPA per correu electrònic?

- Sí
- No

8. Estaríeu disposats a pagar per una versió electrònica de la revista?

- Sí
- No

9. Quan ja heu llegit INFÀNCIA A EUROPA...

- La tireu a les escombraries
- La guardeu
- La passeu a un col·lega
- La ceduïu a una biblioteca o un centre de recursos

10. Us agradaria que INFÀNCIA A EUROPA tractés algun tema especialment?

---

11. Altres comentaris

Ens ajudaria molt que ens proporcionéssiu alguns detalls:

Nom _____

Organització _____

País _____

Interès específic en temes relacionats amb la infància:

InfànciaaEuropa

Edició i administració:

Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona.
Tel: (34) 93 481 73 73
Fax: (34) 93 301 75 50
redaccio@revistainfancia.org
www.revistainfancia.org

Subscripció:

Tel: (34) 93 481 73 79 - www.revistainfancia.org

Projecte gràfic i disseny de coberta: Enric Satué

Impremta:

Gráficas y Encuadernaciones Reunidas, SA
Tambor del Bruc, 6
08970 Sant Joan Despí

ISSN: 1578-4886

Dipòsit legal: B-37750-2001

Distribució a llibreries:

Prólogo, SA
Mascaró, 35 baixos. 08032 Barcelona
Tel: 670 59 71 31

Amb la col·laboració de la Fundació Bernard van Leer

Tots els drets reservats. Aquesta publicació no pot ser reproduïda, sencera o en part, ni enregistrada o transmesa per un sistema de recuperació d'informació, de cap manera ni per cap mitjà, mecànic, fotoquímic, electrònic, magnètic, electroòptic, per fotocòpia o qualsevol altre, sense el permís previ per escrit de l'editorial

Subscripció a **InfànciaaEuropa**

Cognoms: _____
Nom: _____
Adreça: _____
Codi postal: _____
Població: _____
Província: _____
Telèfon: _____
Correu electrònic: _____
Nif: _____

Se subscriu a INFÀNCIA A EUROPA (2 números l'any)
Preu subscripció per al 2005 (IVA inclòs): 9,40 euros

Preu d'aquest número (IVA inclòs): 5,20 euros

Pagament: Per xec nominatiu, a favor de l'AM Rosa Sensat
Per domiciliació bancària

Butlleta de domiciliació bancària

Cognoms, nom del titular

Entitat

Oficina

DC

Compte/libreta

Firma del titular

Envieu-ho a: INFÀNCIA, av. de les Drassanes, 3, 08001 Barcelona
Subscripció per Internet: www.revistainfancia.org

infància **eu-ro-pa**

És una publicació conjunta d'una xarxa de revistes de set països europeus que se centra en els serveis i el treball amb els infants d'entre 0 i 10 anys i les seves famílies. Tot i que la majoria d'articles provindran dels països participants, **Infància a Eu-ro-pa** és oberta a qualsevol aportació d'arreu d'Europa.

Els objectius d'**Infància a Eu-ro-pa** són:

- Proporcionar un fòrum per a l'intercanvi d'idees, pràctiques i informació.
  - Explorar la relació entre teoria i pràctica.
- Contribuir al desenvolupament de polítiques i pràctiques en l'àmbit europeu, nacional, regional i local.
  - Celebrar la diversitat i la complexitat.
- Reconèixer la contribució del passat en el present.
- Aprofundir el coneixement de la infància a Europa –passada, present i futura.

Bambini in Europa, amb italià:

Bambini - bambini@edizionijunior.it
Viale dell'Industria
24052 Azzano San Paolo, Bergamo,
Itàlia
Tel.: +39 035 534 123
Fax: +39 035 534 143

Børn i Europa, amb danès:

Norn & Unge
boernieuropa@bupl.dk
BUPL
Blegdamsvej 124
2100 Copenhagen, Dinamarca
Tel.: +45 354 65000
Fax: +45 354 65039

Children in Europe, amb anglès:

Children in Scotland
info@childreninScotland.org.uk
Princes House
5 Shandwick Place
Edinburgh, EH 2 4RG Escòcia
Tel.: +44 131 228 8484
Fax: +44 131 228 8585

Enfants d'Europe, amb francès:

A Bèlgica:
Observatoire de l'Enfant
observatoire@grandirabruelles.be
Rue des Palais, 42
1030 Bruxelles
Tel.: +32 028 008 358
Fax: +32 028 000 001

A França:

Les Amis du Furet
lefuret@noos.fr
6, quai de Paris . 67000 Strasbourg,
Tel.: +33 038 821 9662
Fax: +33 038 822 6837

Infància a Europa, amb català:

Infància, educar de 0 a 6 anys
redaccio@revistainfancia.org
Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. Drassanes, 3
08001 Barcelona, España
Tel.: +34 934 817 373
Fax: +34 933 017 550
www.revistainfancia.org

Infancia en Europa, amb castellà:

Infancia, educar de 0 a 6 años
redaccion@revistainfancia.org
Asociación de Maestros Rosa Sensat
Av. Drassanes, 3
08001 Barcelona, España
Tel.: +34 934 817 373
Fax: +34 933 017 550
www.revistainfancia.org

Kinderen in Europa, amb holandès:

SWP
swp@swpbook.com
Postbus 257
1000 Amsterdam, Holanda
Als Països Baixos:
Tel.: +31 203 307 200
Fax: +31 0203 308 040
A Bèlgica:
Tel.: +32 923 247 35
Fax: +32 923 247 50